

ОСИГУРЕНОСТ НА ЛЕКАРИТЕ С ЛИЧНИ ПРЕДПАЗНИ СРЕДСТВА ПО ВРЕМЕ НА COVID-19

Галинка Павлова

SUPPLY OF PHYSICIANS WITH PERSONAL PROTECTIVE EQUIPMENT DURING COVID-19 Galinka Pavlova

Резюме: Целта на проучването е да изследва мнението на лекарите за степента на осигуреност с ЛПС в условие на COVID-19. Използвани са документален и анкетен метод. Допитването сред 497 лекари показва, че най-голям риск от заразяване на персонала има в ИБМП, ЦСМП и отделенията за лечение на пациенти с COVID-19. Не малка част от работещите не са осигурени с достатъчни и качествени предпазни маски при въвеждането на извънредно положение. Водеща причината за наличието на дефицит на ЛПС са финансовите затруднения на търговските дружества, поради намален пациентопоток, увеличени количествени потребности и цени на предпазни средства и дезинфектанти. Само обединени усилия на институции, общини, съсловни организации, лечебни заведения биха могли да доведат до гарантиране на ЗБУТ, с цел минимизиране на здравния риск за човешките ресурси в здравеопазната системата.

Ключови думи: заболяемост на медици от коронавирус, ЛПС по време на пандемия

Summary: The purpose is to study physicians' opinion about the supplies of PPE during the Covid-19 pandemic. A documentary method and a survey study were used. The survey of 497 doctors shows that the greatest risk of infection of staff is in Outpatient medical care (OMC), Emergency medical care center (EMCC) and wards for the treatment of patients with Covid-19. A large part of the workers were not provided with sufficient and quality protective masks in the beginning of the state of emergency. The leading cause for the presence of PPE deficiency is the financial difficulties of commercial companies due to reduced patient flow, increased quantitative needs and prices of protective equipment and disinfectants. Only joint efforts of institutions, municipalities, professional organizations, medical institutions could guarantee safe working conditions, to minimize the health risk for human resources in the health care system.

Key words: PPE during a pandemic, coronavirus morbidity among medics

ЛЕКАРИТЕ В УСЛОВИЯТА НА COVID-19

Весела Кръстева, Христина Недялкова

DOCTORS IN CONDITIONS OF COVID-19

Vesela Krasteva, Hristina Nedyalkova

Резюме: Настоящата статия фокусира вниманието върху условията на работа на лекарите в болниците в ситуацията с настъпилата пандемия COVID-19. Целта на направения анализ е да проучи степента на професионален стрес на лекарите. Разглеждат се четири равнища, влияещи върху стреса - организационно, междуличностно, професионално и личностно равнище.

Ключови думи: лекари, професионален стрес, психологическо натоварване, COVID-19

Summary: The present article focuses on the working conditions of doctors in hospitals in the situation with COVID-19 pandemic. The purpose of this analysis is to investigate the degree of occupational stress of doctors. Four levels influencing stress are considered - organizational, interpersonal, professional and personal level.

Key words: doctors, occupational stress, psychological load, COVID-19

КЛИНИЧНИ ИЗПИТВАНИЯ В БЪЛГАРИЯ, РАБОТА И ОРГАНИЗАЦИЯ НА ЕТИЧНИТЕ КОМИСИИ И СПРАВЯНЕ В УСЛОВИЯТА НА ПАНДЕМИЯТА COVID-9

Ивайло Иванов, Димитър Милков, Татяна Бенишева

CLINICAL TRIALS IN BULGARIA, OPERATION AND ORGANIZATION OF ETHICS COMMITTEES AND MITIGATION IN COVID-9 PANDEMIC CONDITIONS

Ivaylo Ivanov, Dimita Milkov, Tatyana Benicheva

Резюме: Клиничните изпитвания в България подлежат на строг регулаторен контрол от Изпълнителната Агенция по Лекарства (ИАЛ) и Етичната Комисия за Клинични Изпитвания (ЕККИ), базиран на международни правила и етични норми, и са от изключително значение за общественото здраве в страната. Статията обобщава промените в европейското и българското законодателство в областта на клиничните изпитвания, както и организацията на комисиите по етика, след промените в ЗЛПХМ през октомври 2018 г., с които се подготвя влизането в сила на Регламент (ЕС) 536/2014. Разгледани са локалните и международните ръководства и мерки за справянето с ефектите на пандемията от COVID-19 върху провеждането на клиничните изпитвания. Сравнена е локалната практика спрямо европейските насоки.

Ключови думи: клинични изпитвания, законодателство, пандемия COVID-19

Summary: The clinical trials in Bulgaria are subject to strict regulatory control by the Bulgarian Drug Agency (BDA) and the Ethics Committee for Clinical Trials (ECCT), based on international rules and ethical norms and are of utmost importance for the public health in the country. The article summarizes changes in the European and Bulgarian clinical trial legislation as well as the organization of the ethics committees after the amendments to the LMPHM in October 2018, aimed at the preparation for implementation of the Regulation (EU) 536/2014. Local and international guidelines and measures for the management of the effects of the COVID-19 pandemic on the conduct of clinical trials are reviewed. The local practice is compared to the European guidelines.

Key words: clinical trials, legislation, Pandemic conditions COVID-19

ИНФОДЕМИЯ В УСЛОВИЯ НА ПАНДЕМИЯ ОТ COVID-19

Добриана Сиджимова

THE COVID-19 INFODEMIC

Dobriana Sidjimova

Резюме: В статията се анализира специфичният аспект на масовата комуникация и изявата на липса на официална информация в зараждането на зловредни слухове, разпространението на фалшиви новини и дезинформация. Представени са световните и европейски инициативи за преодоляване на дезинформацията и инфодемията.

Анализират се резултатите от собствено проучване на нагласите на българските граждани към ефективността на стратегическото планиране на комуникационната кампания относно COVID-19.

Ключови думи: дезинформация, фалшиви новини, инфодемия, COVID-19

Summary: The article analyzes the specific aspect of mass communication and the manifestation of lack of official information in the origin of malicious rumors, the spread of fake news and misinformation. The global and European initiatives for overcoming the current disinformation and the infodemia are presented.

The results of our own survey of the attitudes of Bulgarian citizens towards the effectiveness of the strategic planning of the communication campaigns on COVID-19 are analyzed.

Key words: misinformation, fake news, infodemic, COVID-19

АНАЛИЗ НА ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА ДЕЙНОСТТА НА ОФТАЛМОЛОГИЧНИТЕ ЛЕГЛА В БЪЛГАРИЯ

Цветомир Димитров, Цветелина Петрова-Готова

ANALYSIS OF THE INDICATORS FOR THE ACTIVITY OF THE OPHTHALMOLOGICAL BEDS IN BULGARIA Tzvetomir Dimitrov, Tsvetelina Petrova-Gotova

Резюме: Значението на здравето и неговата ефективна защита е безспорен фактор за икономическото развитие, социалното единство, устойчивостта и сигурността на държавата.

Настоящото проучване има за цел да направи анализ на икономическите показатели за дейността на офталмологичните легла в страната, както и анализ на оперираните болни по вид на операциите и вид на лечебното заведение.

Увреждането на зрението, включително и слепотата са третата по значение причина за инвалидност в световен мащаб и са свързани с огромни финансови разходи, което многократно се потвърждава от различни проучвания.

Ключови думи: офталмологични легла, използваемост, оборот на леглата, среден престой на лекуван болен, оперирани болни, лечебни заведения.

Summary: The importance of health and its effective protection is an indisputable factor for the economic development, social unity, stability and security of the state.

The current study analyzes the economic indicators for the activity of the ophthalmological beds in the country, as well as an analysis of the operated patients by type of operations and type of medical establishment.

Visual impairment, including blindness, is the third cause leading of disability worldwide and is associated with huge financial costs, which has been repeatedly confirmed by various studies.

Key words: ophthalmological beds, usability of the beds, turnover of beds, average stay of a treated patient, operated patients, medical establishments.

**КОНЦЕПТУАЛНИЯТ БЛЕНДИНГ ПРЕЗ КОГНИТИВНАТА ПРИЗМА НА
СТУДЕНТИ ОТ СПЕЦИАЛНОСТТА ДЕНТАЛНА МЕДИЦИНА**
Светлана Танева

**CONCEPTUAL BLENDING THROUGH THE COGNITIVE PRISM OF DENTAL
MEDICINE STUDENTS**
Svetlana Taneva

Резюме: В специализирания език, в това число и медицинския, концептуалният блендинг е чест когнитивен и синергичен феномен, който води до интеграция на структури и поява на много нови терминологични единици. Оттук и неговата сигнификантност за терминознанието като наука и за процеса на обучение по съответната дисциплина.

В основата на настоящата статия е валидирането на Теорията за концептуалната интеграция на Жил Фоконие и Марк Търнър относно 30 метафорични термина, ексцерпирани от терминосистемите на денталната медицина и черепно-челюстно-лицевата хирургия, през обсега на специализираното и неспециализираното знание на 52-ма респондента.

Ключови думи: концептуален блендинг, метафора, терминологична единица, общоупотребима лексика, респондент

Summary: In specialized language, including medical language, conceptual blending is a common cognitive and synergistic phenomenon that leads to the integration of structures and constitution of many new terminological units. Hence, its significance for terminology as a science and for learning process in the respective discipline.

The current article focuses over validation of the Theory of Conceptual Integration of Gilles Fauconnier and Mark Turner regarding 30 metaphorical terms excerpted from Dental Medicine and Cranio-Maxillofacial Surgery terminology, within the scope of 52 respondents' specialized and non-specialized knowledge.

Key words: conceptual blending, metaphor, terminological unit, commonly used vocabulary, respondent

ОКСИДАТИВЕН СТРЕС, ВИТАМИН D И УПРАВЛЕНИЕ НА ТЕГЛОТО В УСЛОВИЯТА НА COVID-19 ПАНДЕМИЯ

Маргарита Строкова, Павлина Андреева-Гатева

OXIDATIVE STRESS, VITAMINE D AND WEIGHT MANAGEMENT DURING COVID-19 PANDEMICS

Margarita Strokova, Pavlina Andreeva-Gateva

Резюме: През последните години се натрупват доказателства за взаимната връзка между оксидативния стрес, нивото на витамин D и телесното тегло. Целта на настоящата статия е да се обобщят новостите по тази тема и да се проучат събраните данни в контекста на пандемията COVID-19. Беше извършено търсене в Pub Med, със следните ключови думи: *oxidative stress AND vitamin D AND weight management OR obesity AND COVID-19 OR Pandemic*.

Настоящата пандемия доведе до редица промени в начина на живот и подпомагат патологичната каскада от взаимно свързани рискове от хиповитаминоза D, затлъстяване и повишаване на нивата на оксидативен стрес.

Ключови думи: оксидативен стрес, затлъстяване, витамин D, COVID-19

Summary: Increased evidence is available recently regarding relation between oxidative stress, vitamin D levels, and body weight. The purpose of this article is to summarize the latest knowledge this topic and to review the data in the context of the current COVID-19 pandemic. A Pub Med search was performed, using the following keywords: *oxidative stress AND vitamin D AND weight management OR obesity AND COVID-19 OR Pandemic*.

The current pandemic has led to several lifestyle changes, supporting the pathological cascade of interrelated risks of hypovitaminosis D, obesity and increased levels of oxidative stress.

Key words: oxidative stress, obesity, vitamin D, COVID-19

ОЦЕНКА И КОНТРОЛ НА ТРЕВОЖНОСТТА КАТО НЕБЛАГОПРИЯТЕН ФАКТОР ПРИ ЖЕНИ С HER2 ПОЗИТИВЕН РАК НА ГЪРДАТА

Стоянка Динева, Ивайла Георгиева

ASSESSMENT AND CONTROL OF ANXIETY AS AN ADVERSE FACTOR IN WOMEN WITH HER2 POSITIVE BREAST CANCER

Stoyanka Dineva, Ivayla Georgieva

Резюме: Високата тревожност при жени с карцином на гърдата е сред най-честите неблагоприятни симптоми, съобщавани от пациентките, свързани с високо ниво на стрес, водещо до чувство на постоянно безпокойство, а оттам до умора и изтощение. Около 20-25% от жените с рак на гърдата имат амплификация на гена за human epidermal receptor type 2 (HER2), която води до свръхекспресия на HER2 рецептора в туморната тъкан. Тази свръхекспресия е причина за по-агресивен ход на заболяването, неблагоприятни клинични резултати и относително по-лоша прогноза. Нивата на тревожност при пациентките с HER2 позитивен рак на гърдата варират от 59% до почти 100%, в зависимост от клиничния статус на заболяването.

Целта на настоящия обзор е да представи концепциите за оценка и контрол на тревожността, дискутирани от различни аспекти в научното поле на психо-онкологията през последните няколко десетилетия. Разгледан е алгоритъма на психологични, нефармакологични и фармакологични инструменти за подпомагане на болните и облекчаване на симптомите. Контролирането на тревожността е сред приоритетите в европейските и световни медицински стандарти при лечение и грижи за жени с HER2 позитивен рак на гърдата.

Ключови думи: тревожност, HER2 позитивен рак на гърдата, пациенти, консултиране, информираност

Summary: High anxiety in women with breast cancer is among the most common adverse symptoms reported by patients associated with a high level of stress, leading to a feeling of constant anxiety, and hence fatigue and exhaustion. About 20-25% of women with breast cancer have amplification of the human epidermal receptor type 2 (HER2) gene, which leads to overexpression of the HER2 receptor in tumor tissue. This overexpression is the cause of a more aggressive course of the disease, adverse clinical outcomes and a relatively worse prognosis.

Anxiety levels in patients with HER2 positive breast cancer range from 59% to almost 100%, depending on the clinical status of the disease.

The purpose of this review is to present the concepts of anxiety assessment and control, discussed by various aspects in the scientific field of psycho-oncology over the past few decades. The algorithm of psychological, informal and pharmacological tools for helping the patients and relieving symptoms has been examined. Controlling anxiety is among the priorities in European and global medical standards in treating and caring for women with HER2 positive breast cancer.

Key words: anxiety, HER2 positive breast cancer, patients, counseling, informing

ОТНОСНО ХАРАКТЕРНИТЕ ЧЕРТИ НА БОЛНИЧНИТЕ УСЛУГИ

Орлин Цветков, Златица Петрова

MAIN CHARACTERISTICS OF HOSPITAL SERVICES

Orlin Tzvetkov, Zlatica Petrova

Резюме: Изследването разкрива характерните черти на болничните услуги. Болничният продукт представлява съвкупност от междинни продукти – медицински и немедицински болнични услуги и краен резултат под формата на добавено, подобрено здраве. Болничните услуги като продукт могат да приемат както материално-веществена, така и невеществена форма. В огромната си част болничните услуги имат нематериален характер и представляват невеществени блага или услуги. Предмет на изследването са характерните черти на неосезаемите, невеществени болнични услуги, които имат стойностно и ценово изражение. Разкриват се редица характерни черти на болничните услуги като неделимост, нематериалност, несъхраняемост, комплексност, индивидуален характер, асиметричност на притежаваната информация, качествена нееднородност, социална насоченост и значимост. Изследваните проблем придобиват особена актуалност и значимост в условията на дебатите за поредното реформиране на здравната ни система.

Ключови думи: услуги, болнични услуги, болничен продукт, неделимост, нематериалност, несъхраняемост, комплексност, асиметричност, социална значимост.

Summary: The study reveals the main characteristics of hospital services. The hospital product is a combination of intermediary products – medical and non-medical hospital services the outcome of whose provision takes the form of extended and improved health. The hospital services as a product can take material or non-material form. The largely predominant part of hospital services have non-material characteristics and are present in the form of non-material goods or services. The subject of this study are the main characteristics of intangible, non-material hospital services, which have value and price equivalence. Several specific features of hospital services have been established like their integrity, non-materiality, impossibility to stock, complexity, individual specificities, asymmetric nature of the information possessed, qualitative disproportion, social orientation trend and importance. The issues subject to the present study are of particular importance and relevance in the context of the debates on the implementation of another reform in the Bulgarian healthcare system.

Key words: service, hospital service, hospital product, integrity, non-materiality, impossibility to stock, complexity, asymmetry, social significance

**ИЗПОЛЗВАНЕ НА ЛИЧНИ ДАННИ И МЕДИЦИНСКИ КАЗУСИ НА ПАЦИЕНТИ С
ЦЕЛ ДОКУМЕНТИРАНЕ НА МЕДИЦИНСКАТА ПРАКТИКА**
Виктория Жекова

**USE OF PERSONAL DATA AND MEDICAL CASES OF PATIENTS FOR
DOCUMENTARY EVIDENCE OF MEDICAL PRACTICE**
Victoria Jekova

***Резюме:** С Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета и с последните промени в Закона за защита на личните данни са въведени редица нови изисквания към използване на лични данни и медицинска информация в здравеопазването. Статията систематизира изискванията към използване на лични данни и медицински казуси на пациенти с цел документиране на медицинска практика, както и случаите, при които тези правила няма да се прилагат.*

***Ключови думи:** лични данни, чувствителна информация, здравеопазване.*

***Summary:** After introducing of the REGULATION (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council and following changers in Personal Data Protection Act certain important changes in using personal data and medical information in healthcare were made. This article systematizes requirements for the use of personal data and medical cases of patients for documentary evidence of medical practice as well as includes comments on cases, when this requirements are not applicable.*

***Key words:** personal data, sensitive information, healthcare*